

Tröning: Skall på vägen tog man lite baktår och satte i en bräna. Annars förekom ingen tröning.

Golv: Golvets skurades var tredje dag och de enda mattorna som fanns var dörmattor, som låg på alltid. Det var bennärda träsmattor.

Täggpydnader: Tapeter fanns i medelårens brudrum och var färgrika och blommiga. Inga brynader förekommer. På tavlor hängdes uppförtrade kort.

Bords- och skåppydnader: Endast under måltiderna hade man vita linne dukar. På julafton staplade man upp krigar av kakor och kringlor på bordduken.

På skåpen stod bara kort av släktingar.

Spisar: I köket fanns en öppen spis med en luftring. På 90-talet kom spitspisningsisen. I rummen vanlig sättugn av järn.

Belysning: Hemstipsta spis av tåg och små fotgömlampor.

De alla första lamporna var små, sedan fick man större som hängde i taket.

Blommar: Man tog in blommar och satte i vas. I
fönstren hade man krukväxter såsom kruksmycke,
krysantemum, pelargonier och alsterädar, som var
den vanligaste.

Andra prydnader: Till jul fick man som present
personifigurer från affären.

Dessa nyppgifter äro från förtidshemmet,
som numera äro i flämmande ägo och äro full-
ständigt moderniserat.

Scamp: Man ansåg inte scamp vara matnyttig och man kände bara till flugscamp och en svart scamp, som kallades blindscamp, som lades på sig för att hindra blodflödet. Skriften blev dålig, då kunde åt av scamp.

Skat: Skat kött ate inte utan huden ~~separat~~ alltid.

Stor kulling, lamm: En slaktare gick omkring på gränderna och stack djuren. Ibland tyckte man bort en del av slakten. I "Pötsligillet" ingick lammstek, risgrynsgröt och vafvlar, och det ansågs mycket fötligt. Den sanna måltiden var "Haupten" då man åt smör och grovt bröd samt rökt fläsk. Efteråt bjöds äggkaka och lingonsylt. Denna måltid hade man på eftermiddagen om sommar.

Tilt: Kaniner stektes och äts, men i allmänhet koktes kött.

Hörn: Horn ate som nu. De varades.

Fiske: Alla sorters fisk ate. Med åt man krydd- och saltbäll.

N. M. 9.

ACC. N:R M. 12044:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Bordet: På matbordet hade man vita linmedukar i fattigmansdräkt. I de andra rummen hade man rickade eller stickade dukar. Ibland fräckorn vit- och blå- eller vit- och rödbruna dukar. Matbordet var långt som rummet och på söndagarna täcktes hela av en enda duk, men till vardags användes duk endast på den del av bordet, där man åt. Duker togs av mullarna måltiderna och lades ned i bordets utdragslåda. Man använde sina egna dukar.

Servietter användes endast vid gästen till att lägga på faten. De var ungefär 25 x 25 cm och rörde i finare dräkt. De märktes liksom dukhygienerna med röd barnstyggsmonter med de egna initialerna. Ibland fräckorn en kroma eller blomranka för dekorens skull. Mellanrum man hade ett hylla bordsat bredvid initialerna sina. Orsaken var att haas bor hade samma initialer och hyllat skilte deras ägodelar åt.

Förningsdukarna höjdes gärna och voro rufiga
eller blomliga i silke. Dukens svarts om fäkt
med förningen och tands i hop i alla fyra hörnen.
Till höllor och begravning medförde man alla
handa kakor. Spika och barnsängskorvmar fick
inte äta något som inte var gjort på svärdig,
ansåg man. Då man ej haft långt till kyrkan
medfördes iske förning. Brötarna tog ej mat
med sig utan gick hem och åt. På kalasen
tog förningen om hand av en uppmaner, som
ställde in den i ett rum till alla hade ätit.
Då blev den inburen i matrummet och lades på
bordet, där alla fick ta vad de ville. — Då lik
kistan stod i rummet kläddes rummet helt i
vita lakan, men under och över kistan frökem
ingenting.

Högaste, bäst, säte, stäl: På de väggfasta bänkarna och
liggbänken lade man dyner i grovt linne och

örlåkan, s.k. jörmen. Man låg i liggstänk. Både under och över sig hade man dynor, stoppade med gjäddfäder och varst i bälteravsnädd. Dynorna voro så breda som trämanrängar, men då de användes för en person, voko de dubbla.

Älddynorna voro i skinn eller sadmal och stoppade med hö eller tagel. och foder i grovt linne eller ylletyg. Dynorna på bänkarna liggo lösa.

Tagelbäcken sveptes om de åkande och voro av samma längd som ett åkesäte.

Längan: I madrassen hade man kackebe och madrassen varvgrövt bomullstyg i bälteravsnädd. Underlåkan voko under madrassen. Då flämnade kackebäddade man med örlåkan. Infästade ^{linns} många som ej använde örlåkan. Brudlåkan gjordes av lin. bländande bunden och pryddes med vitbroderi och virkade mellanstyck, men ofta grides de av tråkens brudklädeska, fröken Kristina Ståberg, som

och sydde brudklänningar.

Kängslan och gvarlskan har meddelaren aldrig varit ägare till.

Bolster eller dynor används fortfarande som sämmande täcke. I början av 1900-talet bröjde man använda sticktacken och fabriksfiltar. De hemvävda täckena var i 4-skift, 8-skift och i det äldsta vävstillet, munkabälte.

Fluruddynorna var utpräglade med fjäder och bladda med ulltyg. Dessutom användes ett vängstörre i ullhvinn, som knöts om kudden. De första banden i väggotten som meddelaren minns, var flätade.

Sängbrustningen var deusamma vink och sommar och mellan husets folk gjordes ingen skillnad. Sänghjälparen bestod av ett snöre, fast i en kerk i taket. Detta snöre med blott med en riskning.

Annan approximation av sängen än eldning i spisen förekom inte. Sänghjälparer användes endast

av sjuka och gamla. Om dagen sköts sången och
och täddes upp och där låg det vanliga täcket
i vanlig bomull- eller linnesår. I vår säng låg två
kuddar.

Taggar o. tak:

På hölloret ägde rum i hemmet användes budpallen
I meddelarens hem var den $\frac{1}{2}$ m. hög och lite mer än
1 m. lång, stoppad och klädd med svart och vitt
ticktäcke.

Bonnader sattes upp bakom stänken och sattes upp
rätt om.

Handduksarna var vävda i grov enterrning, grovt linne-
garn, skäftiga d.o.s. i 4-skäft, vävt så att det blev
gäugur i näven, och dräll. De var i olika storlekar
60x60, 50x60, 100x80 cm. och hängdes upp i
köket och sängkammaren: om slätad hank på
träpinnar.

Långhandduksarna var vita och ägdes av kyrkan. 3 st
behövdes till att bära kistan med, vid begravningar.

Fönstergardin: Gardiner fanns i meddelarens hem. De var av fint bomullsgarn och fästes upp vid sidorna eller så användes endast en rak knapp. Rullgardinen var himnänd och låggrändig. Golvmatte: Endast några mattor ^{låg} på det skivade golvet, nämligen i 2-6 skift och rullgång. 7 gamla, fina hem bades vid högtider etc. rullakam-täcke på golvet, men täcket var ej till att trampa på.

Kör och gåva: Hemgiften gjordes i hemmet och gävarna bestod av silver saker, som köptes i stan!

Förväring: Var kvinna fick sin egen kista att förvara hemgiften i. Två gånger, i fjärran och slutet av sommaren, lyftades täcken och dynor. Det mal användes matrit, som man knut in i dukar och la på kistbotten.

Meddelaren har hämtat sina uppgifter från sitt föräldrahem, ett lantbrukarhem, i Öppmanna.

N. M. 18.

ACC. N:R **M. 12044:10.**

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ull: Man höll fjärr för ullens skull och hade bara en sorts fjärr. Ullen var krassig och då fjärr blev gamla var den gles och brut. Ett slags dödhai var främmande "skyhai", som var omöjligt att swimma och kastades bort. Fackan var ståt och böggen kullig. Träusulls lammen föddes på väien och slaktades på hösten. Fjären var antingen vita eller svarta och de behöll samma färg från fjäderben. Man sålde ej ull, men man skickade ull till Strömsbolls spinnerier i Bräby och fick färdiga vävar som filter och garn i utbyte. 1/4 kilo ull motsvarade ett korinnadagsverk.

Fjären klipptes i slutet av maj och september. På fjären klipptes på hösten och då ullen växt ut till önskad längd, slaktades de. Hos och ben hade en mörkbrun färg. Väullen kallades "lön", den var grövre och höstullen benämndes bara ull och var den fösta. Ullen från lammen, böggar och gamla

djur var ungefär densamma och fladdades.

Tid klippning band man stopp framten
och bakten med rummar. Trä stycken klippes
fritt, den ena böjades vid huvudet och den andra
vid svansen. Ullen klippes flakvis ~~över~~ hela fritt.
Man böjades vid benet och gick upp mot ryggen.
Sedan rändes fritt och man fortsatte från ryggen
ned mot benet. Saxen kallades ullsax och var av
den vanliga typen. En annan sort sax var
kreatursaxen, som bestod av två kammar, 10-12 cm
långa, på ett 80 cm långt trähandtag, som
hålls med bägge händerna. Klippningen var
helt och hållet ett kvinnoarbeta, mannen hade
inte tid.

Togens sortering av ull ^{förstogs} utan den
lades direkt i säckar eller lades på vinden. Allt den
skulle kardas. Träträdigtullgarn till sax, dubbel till
inslag, till stickning trädigt. Till ryor användes kinnegarn.

ACC. N:R M. 12044:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Färan trättades före klippningen i vada och
ratten. Skardningen skedde på vinterkvä~~arna~~^{arna} där
man tog ned ull i knyttedukar från vinden till
stugan, där man arbetade. Grovskardningen skedde
på en skrubblebänk, varifrån man ser sönder
ullen och finkardade den med handkardor, som
köptes av kringresande försäljare, till ullotångarna
slevo giva som ett finger. Formandet skedde med
hjälpt av lagsidan på handkardor. Tilland skeddades
finkardorna med fläskoril. Vi gick det lättare
att få ullen jämn. Ullotångarna kallades
"kardor". Man fick en stång från finkardorna
men från skrubblebänken fick man 4-5 av en
inläggning.

Det spumma garnet färgades. Riktigt
kolant fick man genom färgning. För att få grått
blandades svart och vit ull i proportioner efter
efter vilken grå nyans man ville ha, före grovskardningen.

Tarva endast vid all. frygades den grå. Arbetet
friggick huvudsakligen om korvarna och utlöd-
es mest av ungdom. Ingen utdygning av
någon friskom.

Nötkärl: Nötkärl fick man från garverierna och det
användes till täpfilthet och mat.

Getkärl, ragg: I allmänhet, hette man inte getter. Ibland
kallade man getter, som blandades med all, som
vilket sedan grides socker och vantar, då det
var slaktat.

Ändkärl användes ej.

Hästkärl: Till madrassers användes tagel.